

Bachelor Religiewetenschappen
Bachelor Theologie

Bachelor eindwerkstuk

FTR-RSBA 350
FTR-THBA 350

Werkplaats eindwerkstuk

FTR-RTBA 350

Studiehandleiding 2022-2023

Radboud Universiteit

INHOUD

1.	Werkplaats eindwerkstuk	4
1.1	Inhoud, plaats en functie	4
1.2	Doelstelling	4
1.3	Aanmelding	4
1.4	Periode, roostering en studiebelasting	5
2.	Bachelor eindwerkstuk	6
2.1	Inhoud, vorm en omvang	6
2.2	Begeleiding	7
2.3	Deadline	7
2.4	Beoordeling	7

BIJLAGEN

A	Bachelor eindwerkstuk thema's 2022-2023	9
B	Beoordelingsformulier Bachelor eindwerkstuk	12
C	Frauderegeling, verklaring van eigen werk	14
D	Eindtermen Bachelor Religiewetenschappen en Bachelor Theologie	15

1 WERKPLAATS EINDWERKSTUK

1.1 Inhoud, plaats en functie

De bacheloropleiding wordt afgesloten met een eindwerkstuk. Het bachelorwerkstuk biedt studenten de mogelijkheid om zich te verdiepen in een specifieke vraagstelling van de religiewetenschappen of theologie. Het schrijven van het bachelorwerkstuk wordt voorbereid en begeleid in de ‘Werkplaats eindwerkstuk’ met **aanwezigheidsplicht**. Studenten leren hier - onder begeleiding van een docent en met feedback van medestudenten - stapsgewijs een vraagstelling voor het eigen werkstuk te ontwikkelen en deze methodisch verantwoord te beantwoorden. **Nadat de docent individuele feedback op de vraagstelling heeft gegeven en deze heeft goedgekeurd, kan de student de vraagstelling vervolgens stapsgewijs gaan beantwoorden.** Het uitvoeren van het onderzoek en het beantwoorden van de vraagstelling wordt door de individuele studenten uitgevoerd en in de werkplaatsgroepen besproken. Het bachelorwerkstuk wordt aan het einde van het tweede semester afgerond.

Er zijn zeven werkplaatsen en binnen iedere werkplaats staat een bepaald thema als inhoudelijke oriëntatie centraal (zie bijlage A). Studenten dienen voor die werkplaats te kiezen waarvan het thema het meeste aansluit bij het onderwerp van hun bachelorwerkstuk. Studenten zijn verplicht om zich via OSIRIS in te schrijven voor de werkplaats van hun keuze.

De ‘werkplaats eindwerkstuk’ is een begeleidingstraject voor alle derdejaars studenten in de vorm van een practicum. Dit practicum bouwt voort op het college ‘Academische Vaardigheden’ in de propedeuse, de verschillende methode-onderdelen in BA1-BA3 en de werkstukopdrachten in BA2-BA3 waarin studenten met verschillende wetenschappelijke methoden kennis hebben gemaakt om deze methoden in het vervolg van hun studie kritisch te beoordelen en initieel toe te passen.

1.2 Doelstelling

Het bachelor eindwerkstuk is het resultaat van zelfstandig en zorgvuldig onderzoek op een afgebakend zelf gekozen terrein. Het werkstuk getuigt van zorgvuldige omgang met de geraadpleegde literatuur (in verwijzingen en bibliografie, in samenvattingen, in de wijze waarop de teksten in hun relevante historische context worden geplaatst) en van een juiste toepassing van een wetenschappelijk methode. Met een succesvol afgerond bachelor eindwerkstuk laten studenten zien dat zij in staat zijn een wetenschappelijke vraagstelling zelfstandig te onderzoeken en academisch verantwoord te kunnen beantwoorden. De studenten beschikken dan over

- kennis van zaken met betrekking tot het onderwerp waarover het (literatuur)onderzoek binnen religiewetenschappen of theologie handelt
- de vaardigheid om de verschillende stappen in een religiewetenschappelijk of theologisch onderzoek te zetten, namelijk:
 - o het formuleren van een vraagstelling;
 - o het verzamelen en verwerken van de relevante literatuur en onderzoeksdata;
 - o het verzamelde materiaal uitwerken in een betoog dat helder is opgebouwd; en
 - o een keuze of standpunt met argumenten onderbouwen, conclusies trekken.

1.3 Aanmelding

Wanneer studenten willen beginnen aan hun eindwerkstuk, dienen zij zich via OSIRIS zowel in te schrijven voor de werkplaats eindwerkstuk (FTR-RTBA 350) alsmede voor het bachelor eindwerkstuk religiewetenschappen (FTR-RSBA 350) of voor het bachelor eindwerkstuk theologie (FTR-

THBA 350). De werkplaats wordt in het tweede semester aangeboden. Per werkplaatsgroep is het aantal studenten beperkt tot 10 studenten (vol is voll!).

1.4 Periode, roostering en studiebelasting

In de eerste collegeweek van het tweede semester start het practicum van de verschillende werkplaatsgroepen. De bijeenkomsten vinden om de week plaats op *donderdag 15.30 – 17.00 uur*. De werkplaats ‘Early Christianity in dialogue with the 21^e century’ is Engelstalig.

Thema's en begeleiders voor 2022-2023:

Verdachte gelovigen	dr. Gian Ackermans
Secularisering en sacralisering	n.n.b.
Tekst als toetssteen	dr. Albertina Oegema
Geleefde religie	dr. Justine Bakker
Religieuze identiteit...	dr. Paul Vermeer
Religieus etnische grenzen	prof. dr. Karin van Nieuwkerk
Early Christianity in dialogue with the 21e century	dr. Michael Bakker

Het rooster en de inhoud van de bijeenkomsten ziet er globaal als volgt uit:

Week 5 - bijeenkomst 1:

(Korte) introductie op het thema, suggestie voor onderwerpen binnen het thema, uitleg van de te volgen procedure en uitleg: hoe schrijf ik een onderzoeksvoorstel?

Week 7 - Bijeenkomst 2:

Bespreking van de onderzoeksvorstellen en voorlopige vraagstellingen

Week 9 - bijeenkomst 3:

Vaststellen definitieve vraagstelling

Week 11 - bijeenkomst 4:

Bespreking van de eerste paragraaf / hoofdstuk

Week 15 - bijeenkomst 5:

Bespreking van de tweede paragraaf / hoofdstuk

Week 19 - bijeenkomst 6:

Bespreking van eerste versie van gehele scriptie

Week 22 - bijeenkomst 7:

Bespreking van definitieve versie

De studenten die het eindwerkstuk succesvol afronden, ontvangen 10 EC. Deze 10 EC zijn als volgt opgebouwd:

<i>Studiebelastinguren (SBU)</i>	<i>Contacttijd</i>	<i>Zelfstudietijd</i>
10 EC = 280 SBU	7 CU = 14 SBU (7 bijeenkomsten van 2 uur)	280 - 14 = 266 SBU

<i>Zelfstudie-activiteit</i>	<i>Aantal uren</i>
Contacturen practicum ‘Werkplaats eindwerkstuk’	14 uur
Oriëntatie	26 uur
Lezen en schrijven eerste concept	100 uur
Schrijven	100 uur
Afronding	40 uur
Totaal	280 uur

2 BACHELOR EINDWERKSTUK

2.1 Inhoud, vorm en omvang

Het bachelor eindwerkstuk heeft een omvang van 7000-8000 woorden, getypt op A4-formaat en exclusief titelblad, plagiaatsverklaring, inhoudsopgave, noten, literatuuropgave, bijlagen en samenvatting.

Het werkstuk:

- heeft een titelpagina met daarop:
 - de titel,
 - de naam van de auteur en studentnummer,
 - de naam van de begeleidende docent,
 - de vermelding “Bachelor eindwerkstuk van de Bacheloropleiding NN¹ aan de Faculteit Filosofie, Theologie en Religiewetenschappen van de Radboud Universiteit Nijmegen”,
 - het aantal woorden,
 - en de vermelding van de maand en het jaar waarin het werkstuk is afgesloten.
- heeft een (onder)titel die de inhoud ervan dekt.
- heeft een persoonlijk ondertekende verklaring van eigen werk (zie bijlage C).
- heeft een korte samenvatting (max. 120 woorden).
- is geschreven in goed, helder en grammaticaal correct Nederlands (voor niet-Nederlandstalige werkstukken geldt dit *mutatis mutandis*).
- is het resultaat van zelfstandig werk conform het artikel ‘Fraude bij examens en examenonderdelen’ van de desbetreffende Onderwijs- en Examenregeling.
- kent verschillende stijlen (argumentaties, kritiek, vragen, parafrasen, citaten, etc.) als zodanig herkenbaar.
- heeft een structuur zoals gebruikelijk is voor een wetenschappelijke verhandeling (bijvoorbeeld: titel, inhoudsopgave, inleiding, probleem-, doel- en vraagstelling, methodische verantwoording, uitwerking, conclusie).
- heeft een overzichtelijke indeling in onderdelen (zoals hoofdstukken, paragrafen, alinea’s, bijlagen, intermezzi, register).
- bevat consistente verwijzingen en een aparte bibliografie, beide opgesteld volgens **Chicago-Style**.
- citeert de brontekst dan wel een erkende vertaling.
- bevat een verantwoording van (zelfgemaakte of aangehaalde) vertalingen.

¹ NN: naam van de opleiding invullen

Indien twee of meer studenten gezamenlijk een werkstuk schrijven, dienen er, naast gemeenschappelijke hoofdstukken, als zodanig herkenbare afzonderlijke bijdragen van elke betrokken student te worden opgenomen.

2.2 Begeleiding

De studenten krijgen opdrachten en ontvangen feedback door de begeleidende docent/e. Voor de voortgang van het schrijven van het bachelorwerkstuk is het van belang dat de studenten zo snel mogelijk starten met eerste opzetten en onderdelen van het werkstuk. Tijdens de derde bijeenkomst ontvangt de student individuele feedback van de docent op de vraagstelling en opzet van het werkstuk, waarna de student groen licht krijgt om het werkstuk verder af te werken. Tijdens de werkplaatsbijeenkomsten geven de docent en medestudenten feedback op de stukken.

Daarnaast kunnen studenten gratis gebruikmaken van de diensten van het Radboud Writing Lab. Het Radboud Writing Lab (RWL) biedt ondersteuning bij het schrijven van een essay, paper, werkstuk of masterthesis. Speciaal opgeleide tutoren staan hier klaar om studenten verder te helpen met allerlei aspecten van het schrijfproces: van structuur tot zinsbouw en van het formuleren van een relevant thema tot het vinden van de juiste toon. De uitgangspunten van het RWL zijn:

- laagdrempelig en gratis voor de student
- een-op-een-tutorgesprekken
- gericht op het verbeteren van je schrijfvaardigheid
- direct aan de slag met je eigen tekst.

Studenten kunnen een afspraak maken via: www.ru.nl/writinglab/

2.3 Deadline

Het bachelor eindwerkstuk moet digitaal via de Brightspace-course bachelor eindwerkstuk religiewetenschappen (FTR-RSBA 350) of bachelor eindwerkstuk theologie (FTR-THBA 350) worden ingediend. De deadline voor de eerste kans is **18 juni 2023**. Met behulp van Urkund wordt het werkstuk op plagiaat getoetst. De deadline voor de herkansing is uiterlijk **13 augustus 2023**.

2.4 Beoordeling

De bachelorwerkstukken worden aan het eind van het semester beoordeeld tijdens een zitting van de bachelorwerkstukcommissie. De bachelorwerkstukcommissie bestaat uit de zeven docenten van de werkplaatsen en de opleidingscoördinator. Beoordeling gebeurt aan de hand van het beoordelingsformulier (zie bijlage B). De procedure is als volgt:

1. Studenten dienen vóór het verstrijken van de bovenstaande deadline het werkstuk digitaal in te leveren via Brightspace. **Voor religiewetenschappen worden de werkstukken ingeleverd bij FTR-RSBA 350 en voor theologie bij FTR-THBA 350.** Daarnaast sturen studenten een digitale versie van het werkstuk naar de begeleidende docent. De naam van het digitale bestand moet als volgt worden opgemaakt: BA + studiejaar + opleiding: TH/RW + achternaam (bv. 'BA 17-18 RW Janssen').
2. De **begeleidende docent** beoordeelt het werkstuk en stelt de opleidingscoördinator op de hoogte van zijn / haar beoordeling.
3. De **opleidingscoördinator** controleert middels Urkund de ingeleverde werkstukken en stuurt het werkstuk ter beoordeling naar een **tweede lezer** (docent uit de eindwerkstukcommissie), **nadat de begeleidende docent het werkstuk als voldoende heeft beoordeeld!** Indien de begeleidende docent het werkstuk als **onvoldoende** beoordeelt, wordt

het werkstuk niet naar een tweede lezer gestuurd en niet meer in de verdere procedure opgenomen. De eindbeoordeling is dan onvoldoende. Als toelichting op de onvoldoende beoordeling ontvangt de student dan het door de begeleidende docent ingevulde beoordelingsformulier.

4. De **begeleidende docent** en de **tweede lezer** vullen onafhankelijk van elkaar het beoordelingsformulier in en sturen hun beoordelingen op naar de opleidingscoördinator. De opleidingscoördinator controleert of de beoordelingsformulieren juist zijn ingevuld en kan eventueel een **derde lezer** aanwijzen indien begeleidende docent en / of tweede lezer een lage (6) of hoge (9) voldoende beoordeling geven. Indien de tweede lezer het werkstuk als **onvoldoende** beoordeelt, is de eindbeoordeling in principe eveneens onvoldoende en wordt het werkstuk niet meer meegenomen in de verdere beoordelingsprocedure. Als toelichting op de onvoldoende beoordeling ontvangt de student dan de door de begeleidende docent en de tweede lezer ingevulde beoordelingsformulieren. De opleidingscoördinator heeft echter de bevoegdheid om bij twijfel een werkstuk met een onvoldoende beoordeling toch ter bespreking voor te leggen tijdens de gezamenlijke zitting van de bachelorwerkstukcommissie (zie punt 5).
5. Begeleidende docent, tweede lezer en eventueel de derde lezer nemen hun beoordelingen mee naar de **gezamenlijke zitting van de bachelorwerkstukcommissie**. Tijdens deze gezamenlijke zitting lichten de beoordelaars hun beoordeling toe en wordt in overleg de definitieve beoordeling vastgesteld. Begeleidende docent, tweede en eventueel derde lezer vullen tijdens deze zitting een nieuw beoordelingsformulier in om zo tot een **gezamenlijke onderbouwing** van het eindcijfer te komen.
6. De opleidingscoördinator stuurt de twee of drie beoordelingsformulieren, het definitieve beoordelingsformulier met het eindcijfer, de Urkund-toets en het digitale pdf-bestand van het eindwerkstuk naar de **onderwijsadministratie**. De begeleidende docent stelt de student op de hoogte van het eindcijfer en stuurt hem / haar het definitieve beoordelingsformulier. Hierbij geeft de docent tevens aan beschikbaar te zijn voor een nadere mondelinge toelichting bij de definitieve beoordeling als de student dat wenst.
7. Het beoordelingsproces van de **tweede kans** dient uiteindelijk afgerond te zijn op 30 augustus. Studenten zijn zelf verantwoordelijk voor het tijdig indienen van het werkstuk.

Bijlage A: Bachelor eindwerkstuk thema's 2022-2023

Tekst als toetssteen

Eén van de kenmerken van de joodse, christelijke en islamitische tradities is dat zij grote waarde hechten aan heilige teksten, resp. de Hebreeuwse bijbel, de Christelijke bijbel en de Koran. Mentale beelden of ideeën over wie of wat God is, wat geloof en ethisch goed leven betekent, en wat het betekent om zich te identificeren als jood, christen of moslim, zijn vaak afgeleid uit of te herleiden tot deze en andere aan de traditie gerelateerde religieuze teksten. Dergelijke teksten vormen dus de toetssteen van onderzoek en van gedrag en levensovertuiging. Vragen die aan de orde kunnen komen in een bachelorwerkstuk zijn bijvoorbeeld:

- Hoe kun je recht doen aan teksten die ontstaan zijn in een cultuur en omgeving die anders is dan de onze?
- Hoe kun je recht doen aan teksten die een lange ontstaansgeschiedenis gehad hebben?
- Wat zijn de verschillende manieren of methoden (d.w.z. hermeneutiek) om deze teksten te interpreteren? En hoe pas ik ze toe op mijn interpretatie van de teksten?

Verantwoordelijke docent: dr. Albertina Oegema

Verdachte gelovigen

In het religieus besef van 21^e eeuwse West-Europeanen is religie vaak in hoge mate subjectief en verbonden met individueel welbevinden. Dat vinden de meesten van ons wel zo prettig. Godsdiensthistorisch is dat echter een eenzijdig beeld en wie vandaag de dag de krant met wereldnieuws opslaat, kan er nauwelijks omheen: godsdienstigheid wordt vaak bepaald door *plichten* en *verboden* die aan de leden van een kerk of de aanhangers van een religie door de gemeenschap worden opgelegd. Inhouden worden verplichtend opgelegd, gedrag wordt voorgeschreven, en vooral: overtreders worden in naam van de gemeenschap tot de orde geroepen. Soms lijken gelovigen bij voorbaat onder verdenking te staan.

De bachelorscriptanten van de kernleerstoel *Geschiedenis van het Christendom* werken mee aan ons onderzoeksprogramma *Transformations of Concepts, Practices and Representations of Disciplinization in the History of Christianity*. In ons onderzoek richten wij ons op de twintig eeuwen geschiedenis van de latijnse katholieke kerk.

Wij houden ons bezig met vragen als: hoe werden voorschriften opgelegd en gehandhaafd? welke denkbeelden en praktijken werden als afwijkend (kettters) en ontoelaatbaar gekwalificeerd? hoe werden overtreders aangepakt? werden alle christenen over dezelfde disciplinaire kam geschoren? welke beeldvorming bestaat er omtrent 'afwijkende christenen'?

Deze vragen kunnen resulteren in een kleinschalig onderzoek naar:

- denkbeelden van ketterse stromingen en individuen uit de middeleeuwen (bv. Katharen)
- de werkwijze van het kerkelijk strafrecht in het verleden (bv. inquisitie)
- de literaire beschrijving van vormen van geloofsdwang (kettters in romans)
- kerkelijke voorschriften voor kloosterlingen en specifieke leeftijds- of beroepsgroepen
- theorie en praktijk van kerkelijke boete en biecht (bv. biechtvaders en biechtelingen)

Verantwoordelijke docent: dr. Gian Ackermans

Geleefde religie

Religieuze verschijnselen en activiteiten kunnen binnen religiestudies in allerlei samenhangen worden bestudeerd. In de laatste jaren komt er steeds meer aandacht voor de benadering van geleefde religie ('lived religion'), d.w.z. hoe aanhangers van de verschillende religies hun religie in praktijk

brengen en hoe ze dit ervaren en beleven. Wanneer wij bijvoorbeeld een tekst bestuderen onder het oogpunt van geleefde religie, kijken we naar een concrete toepassing of gebruikswijze van deze tekst, naar de betekenis-voor-deze-gebruikers. De 'officiële' theologische betekenis van de tekst (exegese, doctrine) blijft meer op de achtergrond; we houden er wel rekening mee. Op analoge wijze kun je religieuze voorwerpen, rituelen, symbolen of instituties onderzoeken op 'geleefde' betekenissen in concrete situaties. Dit vergt dus niet alleen aandacht voor of onderzoek van gangbare betekenissen, maar ook voor manieren van behandelen en voor persoonlijke ervaringen van betrokkenen. Het voordeel van deze benadering is dat ze inzicht oplevert in concrete betekenissen van religie voor gewone mensen, in het dagelijkse leven.

Verantwoordelijke docent: dr. Justine Bakker

Religieuze identiteit, (inter)religieuze communicatie en sociale cohesie

In het onderzoeksprogramma van de afdeling Empirische en praktische religiewetenschap staat de bestudering van de hedendaagse geleefde religie centraal. De focus ligt op kwantitatief en kwalitatief onderzoek naar religie en levensbeschouwing in de vier handelingscontexten van school, kerk, zorg en overheid. In scholen is het onderzoek gericht op religieuze en levensbeschouwelijke educatie met het oog op persoonlijke en institutionele identiteitsontwikkeling. In kerken wordt onderzoek verricht naar nieuwe vormen van religieuze gemeenschapsvorming in moderne gesecculariseerde en multiculturele samenlevingen. In zorginstellingen wordt onderzoek verricht naar het verband van gezondheid met contingentiebeleaving en spirituele levensoriëntatie. In de context van de overheid wordt de wisselwerking van religie, samenleving en overheid (wetgever, bestuur en rechtspraak) onderzocht, zowel in Nederland als in internationaal perspectief. Binnen dit brede onderzoeksprogramma zijn talrijke thema's mogelijk om in het eindwerkstuk te onderzoeken. Daarbij valt bijvoorbeeld te denken aan: Hoe wordt religie overgedragen in het bijzonder onderwijs?; Welke factoren dragen bij aan de groei van megakerken in Nederland?; Hoe kan de communicatie tussen mensen met een verschillende religieuze achtergrond worden verbeterd?; Wat is de relatie tussen hun levensbeschouwing en de wensen van ouderen omtrent medische zorg rond het levenseinde?; In hoeverre verschillen Christelijke, Islamitische en Humanistische jongeren wat betreft hun visie op de relatie tussen kerk en staat?

Verantwoordelijke docent: dr. Paul Vermeer

Secularisering en sacralisering. Kritische reflecties bij de 'terugkeer van de religie'

De lange tijd als onomstotelijk beschouwde theorie van de secularisering wordt tegenwoordig door sociaal wetenschappelijk en historisch onderzoek aan kritiek onderworpen. Er blijken punten van kritiek te zijn op belangrijke aspecten van deze theorie en er doen zich zowel in onze cultuur en samenleving als in andere delen van de wereld verschijnselen voor die wetenschappers doen spreken van een 'terugkeer van religie'. Religie, de hang naar en het bewustzijn van een zingevend kader dat het gehele bestaan omspant, wordt opnieuw door velen serieus genomen, in en met name ook buiten gevestigde religieuze gemeenschappen en instituties. Voor religiewetenschappers en voor theologen lijkt het zaak te zijn zich hiervan een kritisch beeld te vormen. Er zijn in onze samenleving en elders onder mensen ervaringen en belevingen van sacraliteit die hun aandacht vragen en er doen zich ontwikkelingen voor van sociale en rituele aard die op een nieuwe verrassende manier het besef van 'het heilige' *in* onze seculiere tijd voeden. Voer voor kritische theologen en religiewetenschappers!

Verantwoordelijke docent: n.n.b.

Religieus-etnische grenzen

De afbakening van grenzen, of dit nu nationale grenzen, etnische grenzen of religieuze grenzen betreft, komt steeds meer onder druk als gevolg van globalisering en pluriformiteit. De toestroom van migranten en vluchtelingen zet de nationale en Europese identiteit onder druk. De komst van andersgelovigen creëert een pluriforme religieuze markt. De vanzelfsprekendheid van groeps grenzen en identiteiten wordt daardoor ambigue en grenzen worden veelal opnieuw getrokken.

De bestudering van grenzen is vooral interessant daar waar grenzen worden overschreden. De normen en waarden die door grensafbakening worden bewaakt, zijn vaak onzichtbaar en worden pas inzichtelijk wanneer de grenzen worden overschreden. Dit leidt vaak tot heftige reacties van 'grensbewakers.' Wat zijn motieven van grensoverschrijders? Hoe reageert de gemeenschap? Welke (veelal impliciete) normen en waarden worden eigenlijk overschreden? Hoe kunnen grenzen worden geslecht? Het thema grensafbakening en grensoverschrijding kan zowel op ruimtelijke als op symbolische dimensies worden onderzocht.

Concrete manieren waarop de afbakening van grenzen en de overschrijding daarvan bestudeerd kunnen worden, zijn onder andere:

- Wat betekent de komst van grote groep (moslim)migrant(en) of vluchtelingen voor een gemeenschap? Welke processen van afbakening van 'wij en zij' vinden plaats?
- Hoe vindt (etnisch-religieuze) identiteitsafbakening plaats vanuit verschillende (etnisch-religieuze) groepen?
- Wat gebeurt er wanneer iemand van geloof verandert, hoe wordt er door de omgeving gereageerd op deze grensoverschrijding? Hoe wordt de bekeerling door de nieuwe geloofsgemeenschap opgenomen?
- Wat gebeurt er als iemand uit een (steng) gelovige gemeenschap treedt en ongelovig wordt? Wat zijn de oorzaken of motieven, de processen en de reacties van de gemeenschap. Hoe wordt een nieuwe identiteit en levensstijl gecreëerd?

Verantwoordelijke docent: prof. dr. Karin van Nieuwkerk

Early Christianity in dialogue with the 21st century

The first centuries of the Christian church saw a great variety in liturgical practices, dogmatic expression and ecclesial organization. Even within the epithets 'catholic' and 'orthodox', which started to be used to designate the mainstream group of adherents who tried to remain faithful to the apostolic tradition, there was room for much diversity. There was a lively exchange with the different cultures within which the Christian movement took root. Looking at the Eastern part of Christianity, one may receive the impression that traditional equaled conservative. Historical events such as the Arab conquests and the Fall of Constantinople did not leave much room for renewing the tradition. In the twentieth century, however, a remarkable Renaissance started after the liberation from communist and colonial oppressors. This development confronted a pre-modern religion with (post-)modernity. In this workshop we will look at encounters with contemporary developments in the West. Examples of possible research questions: how can an Orthodox spiritual caregiver use his or her liturgical tradition to meet the requirements of for example a Dutch hospital?; in what way can—upon close reading—a particular ancient ascetical treatise be of benefit to contemporary human beings?; how do modern advances in biblical textual criticism relate to ancient treatment of Scripture? This class will attempt a genuine dialogue between the past and present, between ancient Christianity and contemporary needs.

Verantwoordelijke docent: dr. Michael Bakker

Bijlage B: Beoordelingsformulier 'Eindwerkstuk'

De eindwerkstukken worden m.b.v. de volgende aspecten beoordeeld met een cijfer van 1-10. Volgens de aangegeven gewichtsverdeling vormt het gemiddelde van het betreffende beoordelingsaspect een onderdeel van het eindcijfer.

Student/e: Titel: Beoordelaar:		Datum: Studentnummer:	Score
Onderwerp (20%)		Toelichting	
Probleemstelling	Het onderwerp wordt verantwoord en gepositioneerd tegen de achtergrond van een binnen de subdisciplines van de religiewetenschappen of theologie actueel vraagstuk.		
Vraagstelling	De onderzoeksvraag is duidelijk en is helder afgebakend. De onderzoeksvraag is uiteengelegd in enkele deelvragen		
Materiaalverzameling	De student heeft op adequate wijze de bij de thematiek passende literatuur en bronnen verzameld (adequate heuristiek).		
Methode (20%)			
Beschrijving	De student beschrijft duidelijk welke methode is gebruikt en welke methodische stappen zijn gezet.		
Toepassing	De gekozen methode past bij de vraagstelling en is op een juiste en inzichtelijke wijze toegepast. De gehanteerde begrippen zijn op een juiste wijze geoperationaliseerd.		
Inhoud (40%)			
Opbouw	Het stuk is voorzien van een inleiding waarin wordt ingegaan op de aanleiding van het onderzoek, de thematiek, de bestaande literatuur de gebruikte methode en de structurering van de tekst. Het werkstuk is goed gestructureerd en opgebouwd		
Resultaten	De student heeft op kritische en methodisch naspreekbare wijze de informatie uit literatuur en bronnen verwerkt in zijn/haar betoog. De conclusies zijn gerechtvaardigd, gezien de resultaten van het onderzoek.		
Conclusies	De eindconclusies geven antwoord op de vraagstelling.		
Werkproces en niveau (10%)			
Academische houding	De student heeft de tijdens de werkplaats ontvangen feedback en kritiek goed verwerkt (enkel te beoordelen door de begeleidend docent)		
Wetenschappelijk niveau	Er is een duidelijk onderscheid tussen hoofd- en bijzaken		
Taal en vorm (10%)			

Taalgebruik en leesbaarheid	De spelling is correct. De tekst is helder en loopt vloeiend. Er is eenheid van stijl.		0
Bronvermelding / referenties	Er wordt op verantwoorde wijze van noten en / of appendices gebruik gemaakt. Citaten, verwijzingen en bronvermeldingen zijn correct, compleet en conform de CMS. De literatuurlijst is in orde en conform de CMS.		0
Beoordeling			0

Bijlage C: Frauderegeling

De frauderegeling van de Radboud Universiteit is als bijlage toegevoegd aan de Onderwijs- en examenregeling (OER) van de Faculteit FTR (<https://www.ru.nl/studiegids/fftr/>). Onder fraude wordt volgens artikel 4 van de frauderegeling het volgende verstaan:

Artikel 4. Definitie van fraude

1. Onder fraude wordt bij de RU verstaan elk handelen of nalaten van een student dat naar zijn aard is gericht op het geheel of gedeeltelijk onmogelijk maken van een juist oordeel over kennis, inzicht en vaardigheden van de student, of van een andere student.
2. Onder fraude wordt in ieder geval verstaan:
 - a) fraude bij het afleggen van schriftelijke tentamens, waaronder het (i) tot zijn beschikking hebben van niet toegestane hulpmiddelen als bedoeld in de Regeling Huisregels Tentamenruimten RU; (ii) afkijken of uitwisselen van informatie; (iii) zich uitgeven voor iemand anders, of zich door iemand anders laten vertegenwoordigen tijdens het tentamen;
 - b) fraude bij het maken van scripties en andere werkstukken, waaronder (i) plagiaat in de zin van het gebruik maken dan wel overnemen van andermans teksten, gegevens of ideeën zonder volledige en correcte bronvermelding, plagiaat in de zin van het overnemen van werk van een andere student en dit presenteren als eigen werk en overige wetenschapspecifieke vormen van plagiaat; (ii) het fabriceren (verzinnen) en/of falsificeren (verdraaien) van onderzoeksgegevens; (iii) het indienen van een scriptie of een ander werkstuk die/dat door een ander is geschreven; (iv) zelfplagiaat in de zin van het inleveren van eigen werk dat elders reeds is beoordeeld als zijnde nieuw werk.
 - c) overige fraude bij toetsing en examinering, waaronder (i) zich in het bezit stellen van de opgaven, antwoordmodellen en dergelijke voorafgaande aan het tijdstip van het tentamen of examen; (ii) het veranderen van antwoorden bij de opgaven in een tentamen of examen nadat het is ingeleverd voor beoordeling; (iii) het verstrekken van onjuiste informatie bij verzoeken tot vrijstelling, verlenging geldigheidsduur, en dergelijke, van een tentamen of examen.
3. Een poging tot fraude wordt eveneens aangemerkt als fraude in de zin van deze regeling.

De Koninklijke Nederlandse Academie der Wetenschappen (KNAW) heeft een uitstekende brochure uitgebracht. Deze publicatie is expliciet bedoeld voor studenten en jonge onderzoekers bij het ontwikkelen van een eigen wetenschappelijk normbesef: KNAW [ed. J. Heilbron et al.] (2005). *Wetenschappelijk onderzoek: dilemma's en verleidingen*. Tweede druk. Gratis te downloaden via <http://knaaw.nl/nl/actueel/publicaties/wetenschappelijk-onderzoek-dilemmas-en-verleidingen>

Bachelor eindwerkstukken worden standaard via Urkund op Brightspace op plagiaat getoetst.

Studenten dienen achter de titelpagina de volgende verklaring op te nemen en te ondertekenen:

Verklaring van eigen werk

Hierbij verklaar en verzeker ik, NN, dat voorliggend eindwerkstuk getiteld TITEL, zelfstandig door mij is opgesteld, dat geen andere bronnen en hulpmiddelen dan die door mij zijn vermeld zijn gebruikt en dat de passages in het werk waarvan de woordelijke inhoud of betekenis uit andere werken – ook elektronische media – is genomen door bronvermelding als ontleening kenbaar gemaakt worden.

Plaats, datum

Bijlage D: Eindtermen Bachelor Religiewetenschappen

Na een succesvolle afronding van de studie beschikt de afgestudeerde over een academische houding, die de volgende aspecten bevat:

1. *kennis van en inzicht in:*

- a. De afgestudeerde heeft kennis van en inzicht in het ontstaan en de geschiedenis van jodendom, christendom en islam met betrekking tot hun narratieve, doctrinaire, ethische, rituele, institutionele, experiëntiële en materiële dimensies en de daarmee verbonden wetenschappelijke debatten.
- b. De afgestudeerde heeft kennis van en inzicht in de actuele situatie van de verhoudingen en de interacties tussen jodendom, christendom en islam tegen de achtergrond van maatschappelijke processen van globalisering en modernisering.
- c. De afgestudeerde heeft kennis van en inzicht in de actuele situatie van jodendom, christendom en islam en hun relatie tot politiek en samenleving in uiteenlopende maatschappelijke contexten.
- d. De afgestudeerde heeft kennis van en inzicht in enkele algemene (functionele en substantiële) theorieën over religie vanuit antropologie, sociologie en psychologie.
- e. De afgestudeerde heeft kennis van en inzicht in de empirische, de literair-historische dan wel de systematische onderzoeksmethoden en -technieken van de wetenschappelijke bestudering van religie in relatie tot politiek en samenleving.
- f. De afgestudeerde heeft kennis van en inzicht in het werkveld van afgestudeerde religiewetenschappers.

Voor de specialisatie religiestudies (religie, politiek en samenleving) bovendien:

- g. De afgestudeerde heeft kennis van en inzicht in het ontstaan en de geschiedenis van boeddhisme en hindoeïsme met betrekking tot hun narratieve, doctrinaire, ethische, rituele, institutionele, experiëntiële en materiële dimensies en de daarmee verbonden wetenschappelijke debatten.
- h. De afgestudeerde heeft kennis van en inzicht in de actuele situatie van de verhoudingen en de interacties tussen voornoemde religieuze tradities tegen de achtergrond van maatschappelijke processen van globalisering en modernisering.

Voor de specialisatie Islamstudies (islam, politiek en samenleving) bovendien:

- i. De afgestudeerde heeft kennis van en inzicht in de Arabische taal.
- j. De afgestudeerde heeft kennis van en inzicht in de cultuur en politieke vraagstukken van de islam.

2. *Toepassen van kennis en inzicht*

De afgestudeerde kan eerder verworven kennis van en inzicht in verschillende religieuze tradities en hun interacties toepassen bij het analyseren van hedendaagse politieke en maatschappelijke conflictsituaties.

3. *Oordeelsvorming*

De afgestudeerde kan zich een oordeel vormen aangaande de politieke en maatschappelijke consequenties van religieuze tradities en hun interacties in verschillende contexten. Daartoe kan de afgestudeerde relevante informatie verzamelen, interpreteren en evalueren tegen de achtergrond van interne en externe criteria.

4. *Beroepsvaardigheden*

- a. Communicatie: De afgestudeerde kan de resultaten van eigen onderzoek zowel mondeling als schriftelijk rapporteren en communiceren aan zowel een religiewetenschappelijk als een niet-religiewetenschappelijk geschoold publiek.
- b. Samenwerking: De afgestudeerde kan in samenwerking met anderen toewerken naar een (eind)product en heeft hierin een actieve bijdrage. Hij/zij organiseert het werk in overleg met anderen en neemt verantwoordelijkheid voor zijn of haar deel van het werk in de samenwerking.
- c. Feedback: De afgestudeerde kan een product, mede op basis van feedback van anderen evalueren en verbeteren en hij/zij kan feedback aan anderen geven die hen ondersteunt bij het evalueren en verbeteren van hun werk.

5. *Leervaardigheid m.b.t. generen van kennis en inzicht*

De afgestudeerde beschikt over leervaardigheden om relatief zelfstandig informatie aangaande religieuze tradities te reproduceren, begrijpen, interpreteren, analyseren en evalueren.

Eindtermen Bachelor Theologie

Na een succesvolle afronding van de studie beschikt de afgestudeerde over een academische houding, die de volgende aspecten kent:

1. *kennis van en inzicht in:*

- a. De afgestudeerde heeft kennis van en inzicht in de bronnen, geschiedenis, geloofsovertuigingen en praktijken van het christendom.
- b. De afgestudeerde heeft kennis van en inzicht in maatschappelijke, culturele en religieuze contexten van de christelijke traditie en hun wisselwerkingen.
- c. De afgestudeerde heeft elementaire taalvaardigheid Grieks en Hebreeuws.
- d. De afgestudeerde heeft kennis van en inzicht in de onderzoeksmethoden en -technieken van onderscheiden wetenschappelijke disciplines binnen de theologie (literaire, historische, hermeneutische en empirische methoden).
- e. De afgestudeerde heeft kennis van en inzicht in de voor de theologie belangrijkste aandachtsgebieden uit de filosofie, godsdienstwetenschap, geestes- en sociale wetenschappen.
- f. De afgestudeerde heeft kennis en inzicht in het werkveld van afgestudeerde theologen

2. *Toepassen van kennis en inzicht*

De afgestudeerde kan in de behandeling van theologische kwesties zijn kennis en inzicht toepassen. De afgestudeerde kan daartoe, mede met het oog op gestelde eisen op de arbeidsmarkt, op wetenschappelijk verantwoorde wijze theologische kwesties behandelen in een essay of presentatie.

3. *Oordeelsvorming*

De afgestudeerde kan zich een oordeel vormen aangaande maatschappelijke, kerkelijke en theologische vragen en ontwikkelingen op grond van beredeneerde overwegingen en argumenten die gebaseerd zijn op de onder 1a-1d genoemde kennis en inzichten.

4. *Beroepsvaardigheden*

- a. Communicatie: De afgestudeerde kan de resultaten van eigen onderzoek zowel mondeling als schriftelijk rapporteren en communiceren aan zowel een religiewetenschappelijk als een niet-religiewetenschappelijk geschoold publiek.
- b. Samenwerking: De afgestudeerde kan in samenwerking met anderen toewerken naar een (eind)product en heeft hierin een actieve bijdrage. Hij/zij organiseert het werk in overleg

met anderen en neemt verantwoordelijkheid voor zijn of haar deel van het werk in de samenwerking.

- c. Feedback: De afgestudeerde kan een product, mede op basis van feedback van anderen evalueren en verbeteren en hij/zij kan feedback aan anderen geven die hen ondersteunt bij het evalueren en verbeteren van hun werk.

5. *Leervaardigheid m.b.t. generen van kennis en inzicht*

De afgestudeerde beschikt over leervaardigheden om relatief zelfstandig informatie over de christelijke traditie en theologische reflecties te reproduceren, begrijpen, interpreteren, analyseren en evalueren.